

Unitat didàctica

La inseguretat econòmica i el gènere: les dones són més vulnerables que els homes?

Introducció per als docents

Aquesta unitat didàctica recull els principals resultats del projecte VINE “Social Vulnerability and its Intersections: The role of gender in a comparative perspective”, finançat per la Comissió Europea en el marc del programa Marie Skłodowska-Curie (No. 747433). Aquest material està pensat per als docents que vulguin introduir alguns conceptes clau en el debat sobre inseguretat econòmica, com l'estat del benestar, la precarietat laboral i la diferència entre homes i dones en termes de treball assalariat i treball de cures.

La diversitat de les propostes permet oferir activitats diferenciades per als diferents nivells educatius i segons les necessitats educatives de l'alumnat. Les assignatures recomanades per al desenvolupament d'aquesta activitat és Cultura i Valors Ètics (ESO) i Ciències Socials (3r ESO).

La unitat didàctica es divideix en tres sessions de dues hores:

1. Activitat introductòria: què és la inseguretat econòmica?
2. Treball no estàndard i gènere.
3. La inseguretat econòmica i gènere.

Cada sessió s'acompanya de materials complementaris i una activitat per fer a casa. D'igual forma, cada sessió contempla diferents lliuraments que poden ser avaluats per part dels docents.

Autora

Lara Maestriperi és doctora en Sociologia i Investigació Social. Des de juny 2017, treballa com a investigadora postdoctoral a l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques) de la Universitat Autònoma de Barcelona. El seu principal interès d'investigació està connectat amb la transformació postindustrial de les societats occidentals, en particular: vulnerabilitat social i inseguretat econòmica, grups marginals en el mercat de treball (joves i dones) i professions similars.

Lara és la investigadora principal del projecte MSCA VINE. Al web del projecte (<http://www.laramaest.org/vine/>) hi podreu trobar tota la informació sobre la recerca desenvolupada en el marc de VINE (Marie Skłodowska-Curie grant agreement No 747433).

Contacte

lara.maestriperi@uab.cat

Estructura de les activitats

Activitat a l'aula	Contingut	Metodologia	Activitat a casa	Objectiu
Sessió 1: Què és la inseguretat econòmica?	1A/ Debat: Què és el treball? 1B/ Treball i polítiques socials 1C/ Treball no estàndard 1D/ Inseguretat econòmica Treball a casa	Debat Imatges	Cerca de 3 articles de premsa relacionats amb la precarietat laboral.	Familiaritzar l'alumnat amb els conceptes relacionats amb inseguretat econòmica: treball, treball no estàndard, estat del benestar.
Sessió 2: Treball no estàndard i gènere.	2A/ Debat: Premsa i precarietat 2B/ Les funcions socials i la família 2C/ El treball no remunerat 2D/ Treball no remunerat vs mercat laboral 2E/ Bretxa salarial Treball a casa	Explicació docent sobre taules i gràfics INE	Realitzar una entrevista amb els pares sobre la diferència de cures i treball assalariat per part de mare i pare durant la infància de l'alumne.	Conceptualitzar el treball no estàndard com un problema de gènere. Explicar la diferència entre gèneres en termes de treball assalariat i treball no remunerat, amb un exemple proper (la mateixa família)
Sessió 3: Inseguretat econòmica i gènere.	3A/ Debat: Com em van cuidar 3B/ La inseguretat econòmica a UE 3C/ Inseguretat econòmica i família 3D/ Inseguretat econòmica i gènere 3E/ Inseguretat econòmica a Espanya 3F/ Inseguretat econòmica i dones a Espanya Activitat final	Explicació docent sobre gràfics del projecte VINE	Elaborar un assaig sobre inseguretat econòmica i gènere.	Analitzar la relació entre gènere, treball no estàndard i inseguretat econòmica. Resumir els conceptes apresos i aplicar-los en el cas concret d'Espanya.

Simbologia emprada

Debat

Projectar a Pantalla

Qüestionari paper

Revisar Premsa

Material pel docent

Material per l'alumnat

Sessió 1:

Què és la vulnerabilitat social?

En aquest apartat introductorí es presenten els conceptes clau per a comprendre la relació entre treball no estàndard i inseguretat econòmica. El principal objectiu és familiaritzar els alumnes amb els conceptes relacionats amb la inseguretat econòmica: treball assalariat, treball no estàndard i estat del benestar.

L'apartat es basa en un debat, en el qual l'alumnat desenvolupa a poc a poc el concepte d'inseguretat econòmica a partir del concepte de treball. Aquest apartat ofereix material de discussió que pot ser ensenyat a l'aula. / Conceptes clau: estat del benestar, treball no estàndard, inseguretat econòmica.

Conceptes Clau

1. Estat del benestar

L'estat del benestar està format per part de tot el complex de polítiques públiques que són dirigides al manteniment del benestar de cada ciutadà. La ciutadania social és el concepte que resumeix tots els drets socials que estan connectats a l'estatus de ciutadà: accés al subsidi de desocupació, pensions, baixa maternal, baixa per malaltia. L'estat del benestar intervé quan l'individu (o la família) no pot garantir el seu propi benestar a través de la participació en el mercat laboral.

2. Treball

Definit com l'activitat mental o manual aplicada a recursos materials o simbòlics. Característiques:

- ⇒ *Implica una remuneració per la persona.*
- ⇒ *Està enfocat a la producció de béns materials (agricultura o indústria) o a la provisió de serveis (sector terciari)*
- ⇒ *Dona a la persona que ho exerceix un reconeixement social i personal.*

3. Treball no estàndard

La desregulació del contracte laboral ocorreguda en els últims anys posa en dubte la capacitat de la persona per garantir el seu propi benestar a través del seu treball, perquè la seva activitat laboral és massa fragmentada (a causa de la temporalitat), perquè no s'aconsegueix treballar el nombre d'hores desitjades (a causa del temps parcial), perquè el que es guanya no és suficient per a cobrir les necessitats quotidianes (a causa del baix salari).

Material complementari

Pel·lícula: I, Daniel Blake de Ken Loach (2016)

La història d'un obrer que es troba sense possibilitat de treballar en els últims anys de la seva vida a causa d'un infart es creua amb una mare soltera. Els dos s'enfronten a l'estat del benestar britànic per a aconseguir els seus drets de ciutadans.

Activitat 1:

MATERIAL DE SUPORT PER A DOCENTS

1A/ Debat preliminar: Què és el treball?

Recomanacions:

Utilitzar la successió d'imatges per mostrar l'evolució des del treball obrer en cadena de muntatge cap al treball de servei, individualitzat, precari i de plataforma. Debatre amb l'alumnat, tot enfocant el debat sobre qui són els treballadors involucrats en cada tipus de treball, diferenciat per gènere, classe social, nivell educatiu i origen migrant.

1B/ Treball i polítiques socials

El treball és una mercaderia particular, perquè amb el treball s'aconsegueix l'accés a l'estat del benestar.

Hi ha tres tipus de polítiques socials:

Tipus polítiques	Públic objectiu i finançament	Exemples
1 De seguretat social:	tots els ciutadans/es accedeixen a aquestes polítiques perquè parteixen dels drets socials de ciutadania. Són finançades a través de pressupostos públics (que deriven de la recaptació d'impostos generals)	Educació o Sanitat.
2 D'assistència social:	són polítiques dirigides als que estan en risc d'exclusió social , per accedir a elles s'ha de demostrar que existeix una necessitat específica de la família o de l'individu. Són finançats a través de la recaptació general de l'estat.	Habitatges Públics.
3 De garantia social:	són polítiques que protegeixen a la persona dels esdeveniments accidentals que poden impedir la seva participació laboral. A països com Espanya són finançades per la contribució laboral individual i depenen de la cotització de cada persona. De fet, la quantitat a percebre depèn de les condicions laborals de cada persona.	Pèrdua involuntària de treball, baixa per malaltia, baixa maternal, vellesa.

1C/ Treball no estàndard

La transformació de la societat postindustrial no significa només que el treball està més enfocat a l'entrega dels serveis que a la producció de mercaderies. Significa també que per adequar-se al nou ritme de treball (no només dirigit per la cadena de muntatge, sinó per les necessitats dels clients) és necessari que el treball sigui flexibilitzat. El resultat és una desregularització general del treball, que passa d'un contracte estàndard (temps complet, permanent i dependent) a un contracte no-estàndard (a temps parcial, temporal i autònom). Els serveis que requereixen més treball són els serveis de baix nivell de qualificació.

D'on surt el treball no-estàndard?

- i. Els serveis necessiten treball flexible per adaptar-se a una demanda canviant dels clients.

Com?

- i. La desregularització afavoreix la multiplicació de tipus diferents de contractes, en funció de les necessitats dels treballadors: menys costos fixos, més flexibilitat. S'incrementa l'ús de contractes temporals, a temps parcial, autònoms.

Qui?

- i. Aquests contractes acostumen a ser atractius pels grups marginals al mercat laboral, que tenen més dificultats en accedir a treballs estàndard, com dones, joves i migrants.

Per què?

- i. Les dones poden desitjar treballs a temps parcial per les necessitats de conciliació; joves i migrants poden estar disposats a acceptar-los com a instrument de facilitar l'ingrés al mercat laboral.

Quines són les conseqüències?

- i. El treball no estàndard se centra en el sector dels serveis, especialment de baix nivell de qualificació.
- ii. Aquests contractes faciliten la participació laboral de grups que abans eren exclosos del mercat laboral, com ara dones, joves i migrants.

La condició laboral precària i fragmentada repercuteix sobre el benestar de l'individu: d'una banda, un treball no estàndard no sempre permet independència econòmica, i d'altra, tampoc permet accedir a un nivell de cotització suficient per garantir el benestar.

1D/ Inseguretat econòmica

La inseguretat econòmica és la dificultat d'un individu o d'una família de fer front a les seves necessitats quotidianes.

No significa estar en una condició de pobresa (habitualment es considera que algú està en situació de pobresa quan la seva renda és inferior al 60% de la mitjana d'ingressos de les persones que viuen en la seva mateixa ciutat o país).

La inseguretat **significa estar en una condició d'estrès econòmic i de dificultat a pagar les despeses quotidianes i bàsiques**. La inseguretat econòmica és part dels nous riscos socials. Es tracta d'un fenomen nou perquè el sistema de benestar que hem heretat de la societat industrial no està pensat per a protegir als treballadors que, tot i que treballen, no aconsegueixen cobrir les seves necessitats, sinó que està pensat pels que són exclosos del mercat laboral. Per tant, el nostre sistema de benestar no ofereix cobertura a aquests treballadors que pateixen inseguretat econòmica.

Activitat a casa. El treball precari a la premsa

- a. Cada alumne/na o grup d'alumnes tria un diari d'importància nacional i de diferent orientació política (ex. El País, El Mundo, La Vanguardia, El Diario.es, ABC, El Periódico, etc.) i revisa els articles publicats en l'última setmana sobre la precarietat laboral.
- b. L'alumnat tria l'article que li sembli més rellevant i intenta respondre les següents preguntes:

La precarietat laboral

- Quin tipus de treball és considerat com a precari?	Revisar si és un treball:
1. Temporal
2. Temps parcial
3. Autònom
- Quines són les persones afectades?	Revisar:
1. Gènere
2. Edat
3. Origen
- Quantes són les persones afectades i com es distribueixen territorialment?	Revisar:
1. Ciutat vs. Perifèria
2. Comunitats

Causes i conseqüències

- Quines són les causes plantejades a l'article?
- Quines són les conseqüències per a les persones involucrades?

Les solucions

- Quins tipus de mesures es plantegen per solucionar aquest problema?
- Quines solucions proposaries tu?

Competències adquirides al llarg de les activitats de la sessió 1

- Debatre sobre fotografies i relacionar-les amb els problemes socials de la societat contemporània.
- Llegir críticament els articles de premsa i extrapolar les informacions més rellevants sobre un problema social específic.

Sessió 2:

Treball no estàndard i gènere

En aquest apartat es presenten els conceptes claus per a comprendre la relació entre treball no estàndard i gènere. El principal objectiu és familiaritzar l'alumnat amb els conceptes relacionats amb la desigualtat de gènere en el mercat laboral: treball assalariat i treball no remunerat, segregació de gènere, bretxa salarial.

L'apartat comença debatent els articles proposats pels estudiants en la premsa nacional i mostrant dades sobre homes i dones en l'àmbit nacional facilitades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE)

Aquest apartat ofereix material de discussió que pot ser mostrat a l'aula.

Conceptes clau

1. Treball no remunerat

És el treball necessari per a la reproducció social de les famílies: inclou la cura dels membres dependents (com a nens, discapacitats i majors en condició de dependència). Aquest treball no és remunerat i és un tipus de treball que exerceixen molt majoritàriament dones.

2. Segregació de gènere

La *segregació horitzontal* ocorre quan un tipus de treball (una ocupació) està desproporcionadament desenvolupat per un únic gènere. Exemple: el personal de neteja d'hotels generalment són dones i entre els bombers la majoria són homes.

La *segregació vertical* ocorre quan un gènere (generalment el masculí) ocupa desproporcionadament les posicions de jerarquia més altes (i, per tant, de major prestigi) en una empresa o en l'administració pública. Implica que les feines de mandat, responsabilitat i gestió són ocupades més per homes que per dones. Exemple: la major part de les persones que donen classe a les escoles són dones (mestres) però és molt habitual que siguin homes els directors de les escoles.

3. Bretxa Salarial

La bretxa salarial és la diferència de sous patida per part de les dones i a favor dels homes.

Material complementari

Pel·lícula: *Roma*, d'Alfonso Cuarón (2018)

La història d'una família de dones de diferents classes socials a la ciutat de Mèxic dels anys 70. Mostra diverses formes de treball no remunerat i com les classes més riques poden descarregar les feines domèstiques a classes socials inferiors. Però aquesta forma de treball segueix sent femenina, igualment quan el treball és remunerat.

Conceptes clau: Treball no remunerat, segregació de gènere, classe social.

Activitat 2:

MATERIAL DE SUPORT PER A DOCENTS

2A / Debat preliminar:

Com parla la premsa nacional de la precarietat laboral a Espanya?

Recomanacions: *estimular l'alumnat a reflexionar sobre la diferència de gènere en el treball no estàndard i a com les dones són més afectades pel treball a temps parcial.*

2B / Les funcions socials / La família

Les funcions socials de les societats són resumides pels conceptes de producció i reproducció social.

Per tal d'assegurar un futur sostenible a l'estat del benestar, no només cal produir els recursos necessaris per a finançar les polítiques socials (producció); també cal assegurar la presència de noves generacions que puguin treballar en el futur (reproducció).

Les famílies són les principals responsables per a aquest encàrrec.

Tot el treball que està connectat amb la reproducció social es diu treball no remunerat: tasques de neteja domèstica, preparació de menjar, activitats de cura i educació de fills o nets, activitats de cura de persones amb discapacitat o majors dependents.

Dins de les famílies, el treball no remunerat és una tasca que està distribuïda de manera molt desigual entre homes i dones i és desenvolupada principalment per elles.

2C / El treball no remunerat

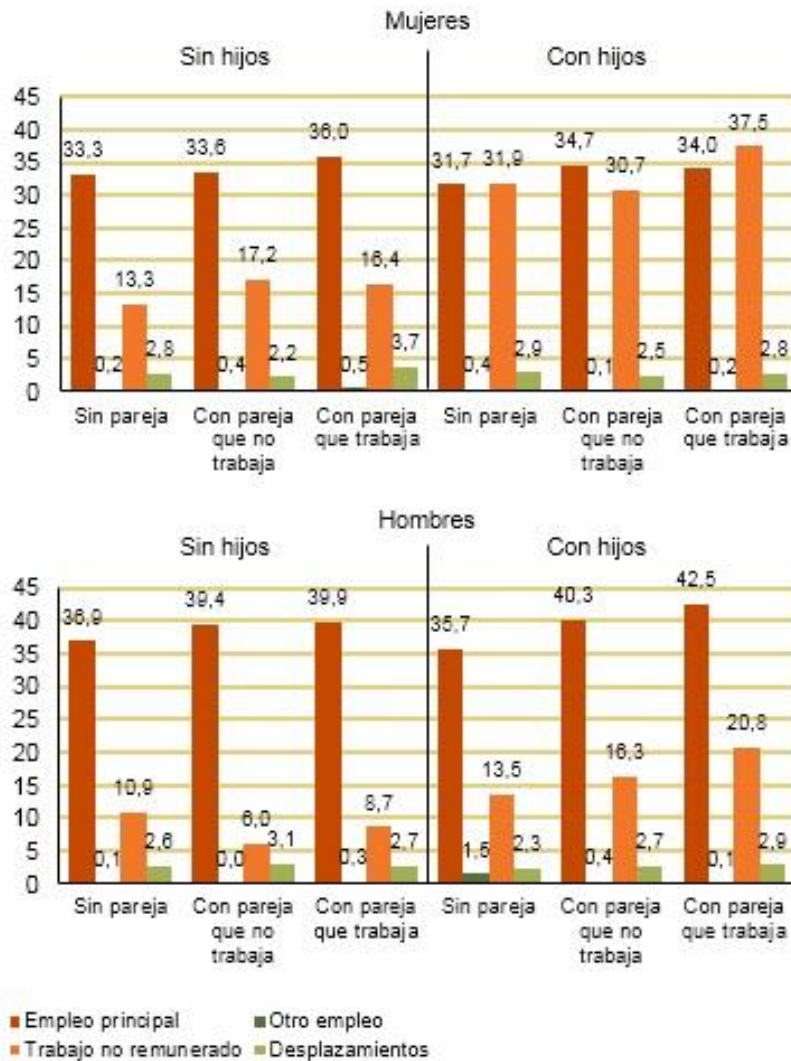
La quantitat de treball no remunerat depèn de la composició familiar

Com més nombrosos els individus que necessiten cura (infants, adult discapacitats, majors no autosuficients...), més nombroses són les hores de treball necessàries per a assegurar el benestar dels membres de la família. La diferència de gènere entre homes i dones en termes d'hores de treball no remunerat és evident, fins i tot quan no hi ha fills a casa, però es fa particularment desigual quan hi arriben els fills.

Sobretot quan hi ha fills petits en la família, les dones dediquen pràcticament el mateix temps al treball no remunerat que al remunerat. Quant als homes, encara que el compromís familiar augmenta amb l'arribada dels fills, aquest augment és molt inferior al de les seves parelles.

Horas de trabajo por semana según tipo de hogar. 2015
(horas/semana)

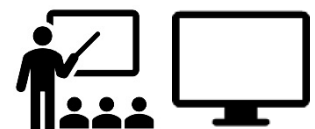

Nota: Encuesta realizada a personas ocupadas

Fuente: Encuesta Nacional de Condiciones de Trabajo. 6ª EWCS. 2015.
Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo

Font:

http://www.ine.es/ss/Satellite?L=es_ES&c=INESeccion_C&cid=1259925472488&p=1254735110672&page name=ProductosYServicios%2FPYSLayou¶m1=PYSDetalle¶m3=1259924822888

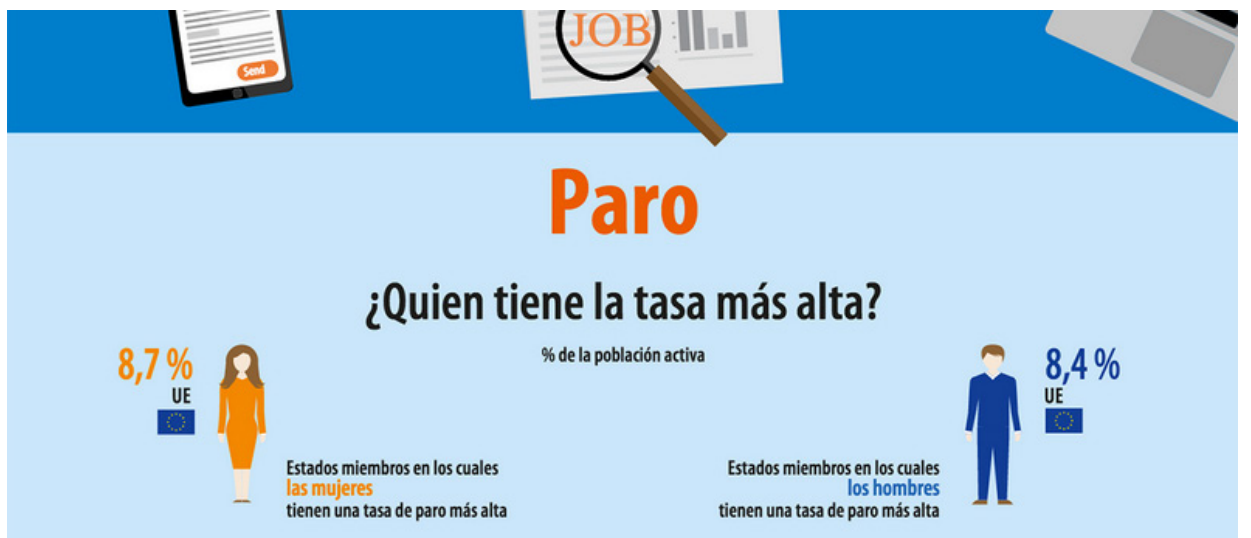
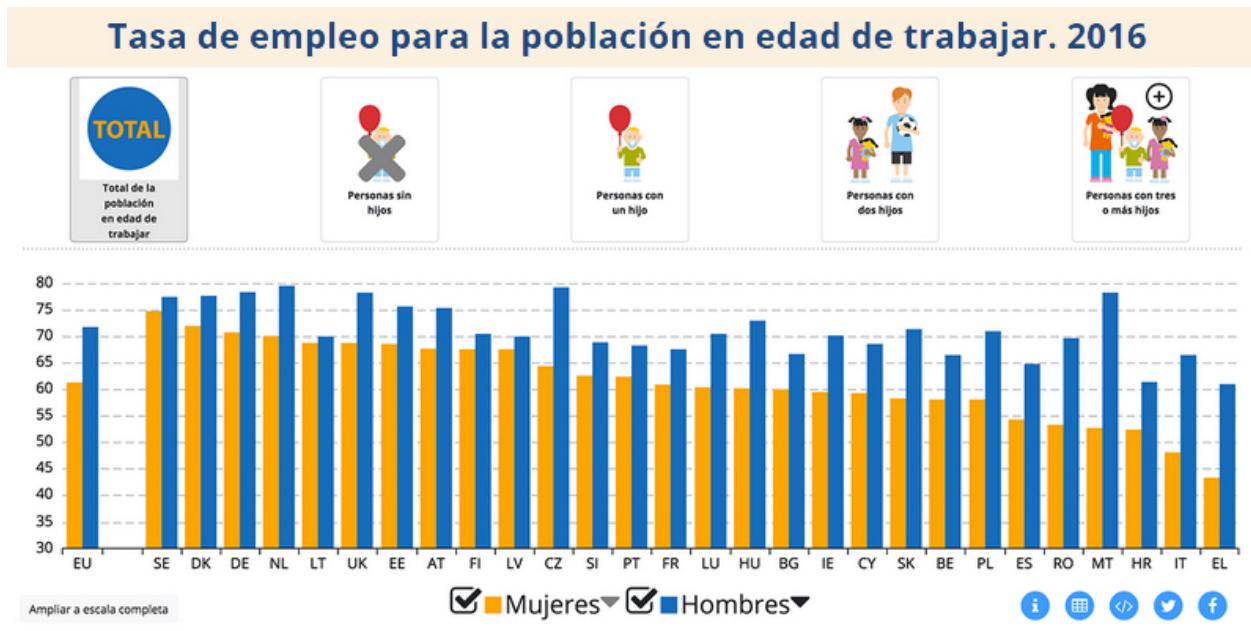
2D / Treball no remunerat vs. Mercat laboral

El compromís que les dones tenen amb el treball no remunerat té conseqüències en el tipus de compromís que estableixen amb el mercat laboral.

La primera conseqüència és que elles treballen menys fora de casa per a poder conciliar l'augment del treball no remunerat que han de fer per les famílies.

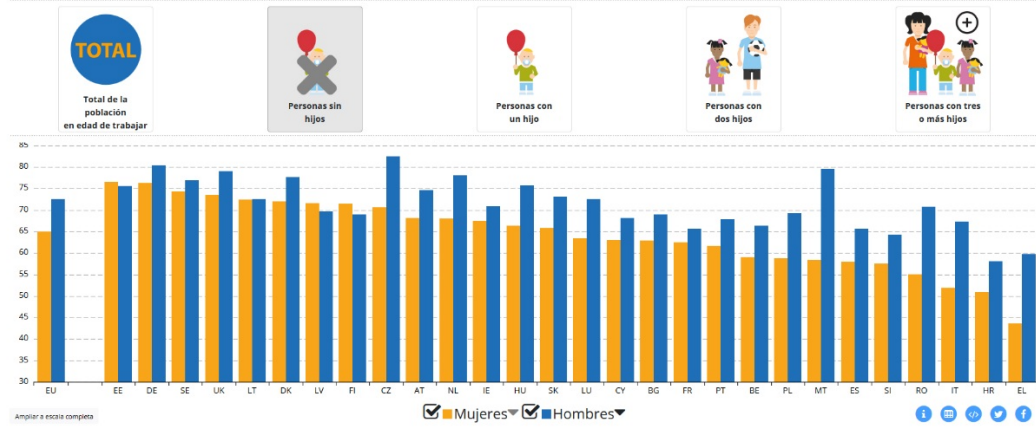
Això explica que elles tinguin més probabilitats de treballar de forma parcial (una de les principals formes de treball no estàndard) i en sectors on és més fàcil treballar a temps parcial, com per exemple l'hostaleria o la cura. A més a més, aquests sectors són els més exposats a condicions de treball dolentes, inestabilitat, dificultat de promocions. Quan els empleats d'un sector són particularment desiguals en termes de gènere, aquest fenomen es diu segregació horitzontal de gènere. Si les dones es troben només en les posicions més baixes de la jerarquia, es diu segregació vertical de gènere.

Inserir enllaç interactiu amb INE: <http://www.ine.es/prodyser/myhue17/bloc-2b.html?lang=es>

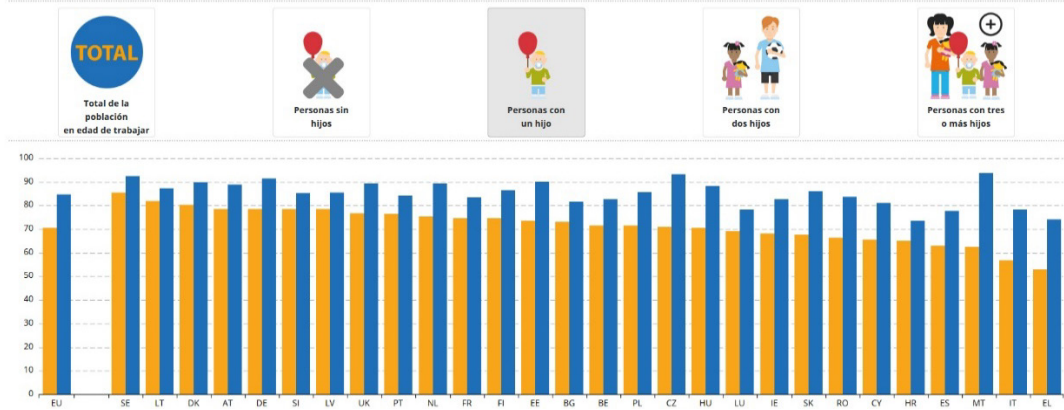

Tasa de empleo para la población en edad de trabajar, 2016

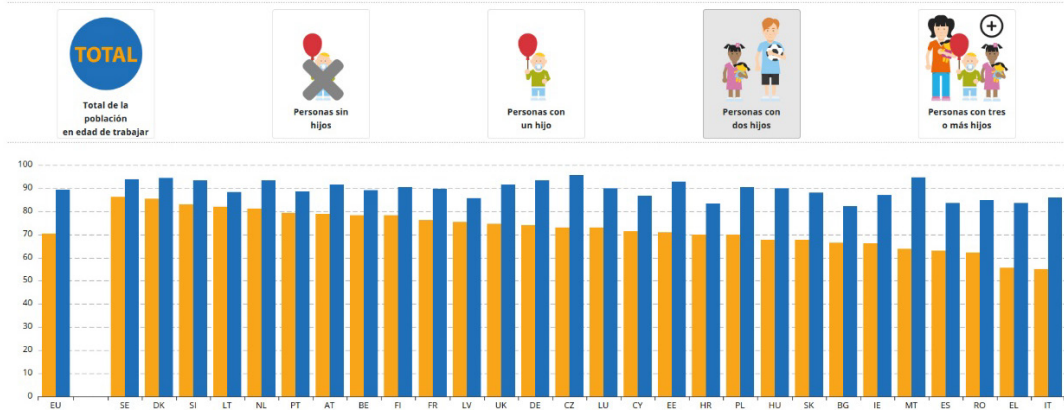
(Tasa de empleo de mujeres/hombres de 15 a 64 años sin hijos)

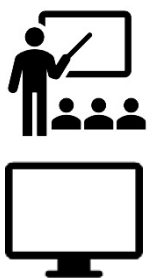
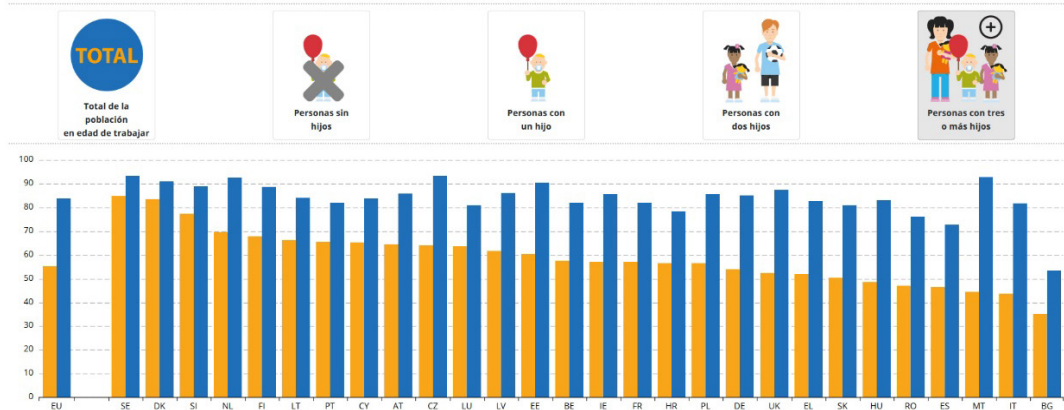
(Tasa de empleo de mujeres/hombres de 15 a 64 años con un hijo)

(Tasa de empleo de mujeres/hombres de 15 a 64 años con dos hijos)

(Tasa de empleo de mujeres/hombres de 15 a 64 años con tres o más hijos)

2E / Bretxa salarial

El fet que les dones treballin menys, que siguin més freqüentment treballadores en sectors que ofereixen condicions de treball dolentes i que molt sovint es trobin en els baixos nivells de jerarquia laboral és una de les explicacions de la bretxa salarial entre homes i dones. Hi ha una diferència del 15% del sou brut masculí entre el sou d'homes i dones a Espanya.

https://www.ine.es/prodyser/myhue17/images/pdf/WomenMenEurope-DigitalPublication-2017_es.pdf?lang=es

I aquesta situació que és resultat de la desigualtat, es converteix, alhora, en una causa. La desigualtat entre homes i dones en el treball no remunerat fa que les dones no puguin treballar el mateix que els homes, això genera que guanyi menys i, com a conseqüència, quan arriben els infants es planteja com una elecció més racional que sigui la dona qui redueix el seu temps de treball. La desigualtat de gènere en el treball remunerat està estrictament connectada a la desigualtat de gènere en el treball no remunerat.

En aquest mòdul el més important és comprendre que hi ha raons que distribueixen el treball remunerat de forma diferent entre homes i dones, i que són les dones les més propenses a treballar de forma no estàndard.

A la propera sessió veurem que:

1. La inseguretat econòmica es distribueix de manera desigual entre grups socials i és més freqüent entre els individus- com les dones - més afectats pel treball no estàndard.
2. La inseguretat econòmica es distribueix de manera desigual a Europa i es concentra més als països del Sud d'Europa.

Activitat a casa.

La diferència de gènere en el treball no remunerat

A classe és possible elaborar un qüestionari. L'alumnat pot fer una pluja d'idees sobre preguntes a plantejar als pares i mares a partir de la definició dels objectius del qüestionari.

Cada alumne/a entrevista els seus pares. En aquesta entrevista es pregunta com els pares s'han organitzat per a la seva cura quan tenia entre 0 i 10 anys.

L'objectiu

de l'entrevista és comprendre qui ha estat involucrat en la cura de l'infant, si hi ha altres persones de la família implicades (ex. els avis), si hi ha hagut persones externes a la família (cangurs) o si l'alumne ha assistit a un servei de cura infantil (escola bressol). El més important per a l'alumnat és investigar el gènere de les persones involucrades en la cura infantil.

Un segon objectiu

és investigar quin tipus de tasques es dividien mare i pare. Exemples: qui preparava el dinar? Qui s'ocupava de fer les compres? Qui netejava l'habitatge? Qui gestionava els diners de la llar? Qui jugava amb els nens? Qui s'encarregava de decidir les activitats extraescolars? Qui gestionava l'anada i tornada d'aquestes activitats? Com ha canviat la divisió entre gèneres al llarg dels anys?

Un tercer objectiu

de l'entrevista és comprendre si el treball no remunerat de la cura dels fills ha tingut repercussions (i quins) sobre la vida laboral de la mare, sobretot si ella ha hagut de deixar de treballar, ha hagut de reduir les seves hores o ha hagut de renunciar als seus objectius de carrera professional.

Una vegada recollides les dades de l'enquesta és possible treballar amb elles a classe: introducció de les dades en Excel, anàlisi de dades, elaboració de gràfics i taules, interpretació...

Competència adquirida al llarg de les activitats de la sessió 2

Interpretar dades estadístiques en forma de gràfic i adquirir familiaritat amb la web d'INE

- Entrevistar persones sobre un problema social i utilitzar els resultats per generar coneixement sobre això.

Sessió 3:

Inseguretat econòmica als països d'Europa

En aquest apartat es presenten els resultats de VINE, mostrant com el fenomen de la inseguretat econòmica canvia en funció de diferents grups socials i del tipus de treball. Prestarem particular atenció a la dimensió de gènere i a com el treball no estàndard influeix en la inseguretat econòmica de les llars. L'apartat comença comentant les entrevistes fetes pels estudiants. L'objectiu és posar en evidència que la diferència de gènere en el mercat laboral és una conseqüència de la diferència de gènere en el treball no remunerat. A continuació, es mostrarà que el treball no estàndard és una de les causes de la inseguretat econòmica.

L'apartat es basa en material gràfic original del projecte VINE. Aquest apartat ofereix material de discussió que pot ser mostrat a l'aula.

Conceptes Clau

1. Benestar

Les llars que estan en condició de benestar són les llars que tenen una renda superior a 60% de la renda mitjana i no tenen dificultat per pagar les seves despeses.

2. Inseguretat Econòmica

Les llars que estan en condició d'inseguretat econòmica són llars que tenen una renda superior al 60% de la renda mitjana, però tenen dificultat en assegurar un benestar econòmic. Significa que no sempre aconsegueixen pagar les despeses, que tenen dificultat per arribar a final de mes o que no tenen suficients diners estalviats per fer front a una despesa imprevista. Oficialment no són considerats pobres.

3. Pobresa

Les llars que estan en condició de pobresa són llars que guanyen menys del 60% de la renda mitjana. És una pobresa relativa, significa que canvia segons el context, ja que la mitjana de la renda varia en cada ciutat o país. Així és com els instituts estadístics com ara INE o EUROSTAT mesuren la pobresa en els països europeus.

Material complementari

Sèrie Televisiva: *Atlanta*, de Donald Glover (2016)

La sèrie explica la vida quotidiana d'un pare separat, sense feina estable i sense casa, que viu en una condició d'inseguretat econòmica i que aconsegueix sortir d'aquesta situació gràcies a la música rap.

Conceptes clau: pobresa, inseguretat econòmica, treball no estàndard

Activitat 3:

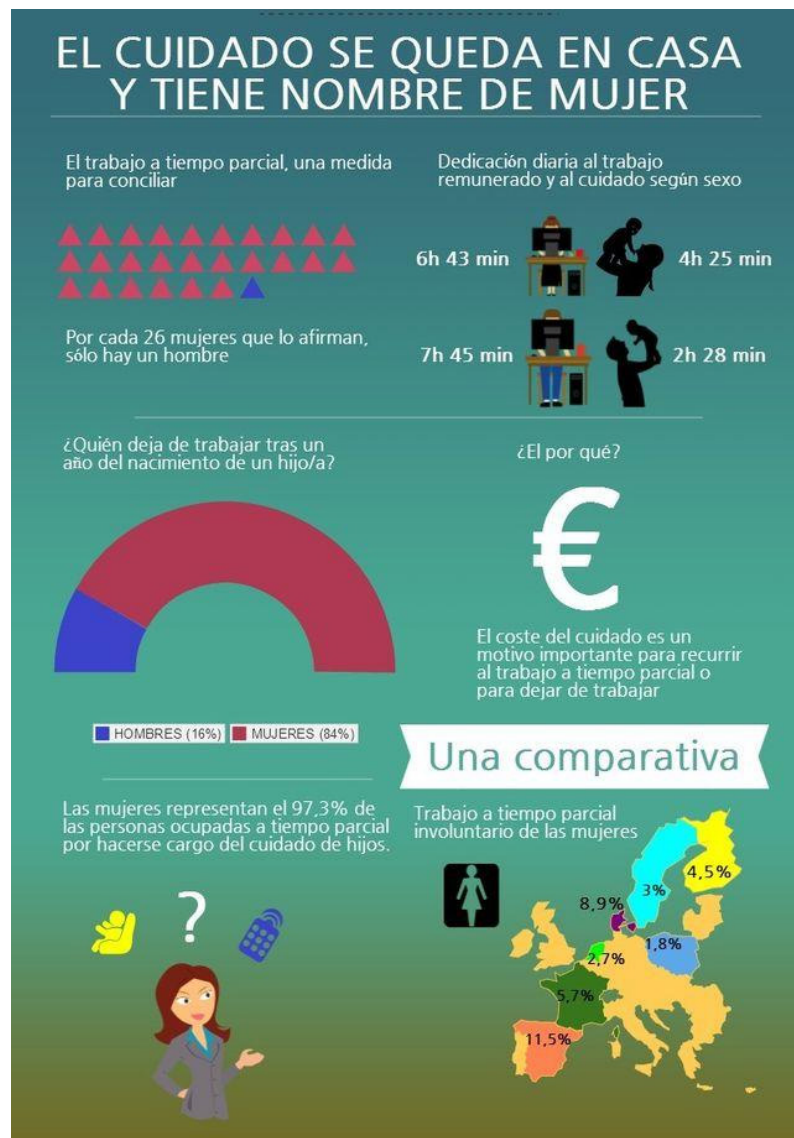
MATERIAL DE SUPORT PER A DOCENTS

3A/ Debat preliminar: Com em van cuidar els meus pares?

L'alumnat debat en grups de 4 o 5 persones els resultats de les seves entrevistes i després la discussió s'obre a un debat general a tota la classe.

Recomanacions:

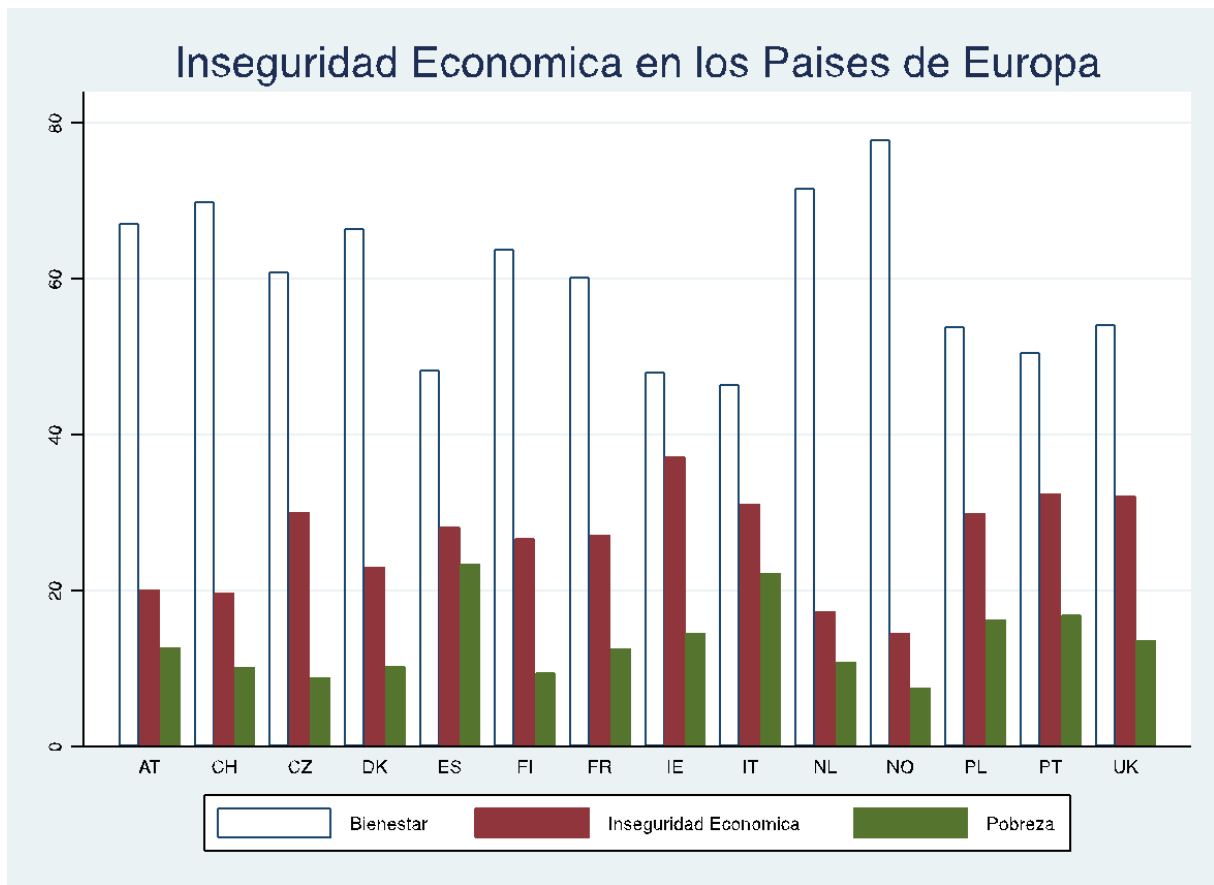
estimular l'alumnat a reflexionar sobre la diferència de gènere en la cura infantil i com les dones són les més afectades pel treball no remunerat en el seu compromís laboral. En particular, s'han d'evidenciar les situacions en què el treball no remunerat ha tingut repercussions sobre el treball de la dona (veure infografia).

https://www.eldiario.es/agendapublica/impacto_social/GRAFICO-Cuidado-queda-nombre-mujer_0_231327075.html

3B / La inseguretat econòmica als països d'Europa

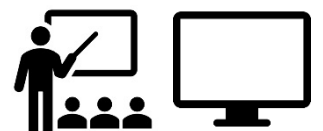

La primera gràfica mostra com la inseguretat econòmica es distribueix en els països europeus de forma desigual. El gràfic diferencia entre la condició de benestar (blanc) que és quan la llar no té dificultat a pagar les seves despeses i també aconsegueix una renda superior al 60% de la renda mitjana del país.

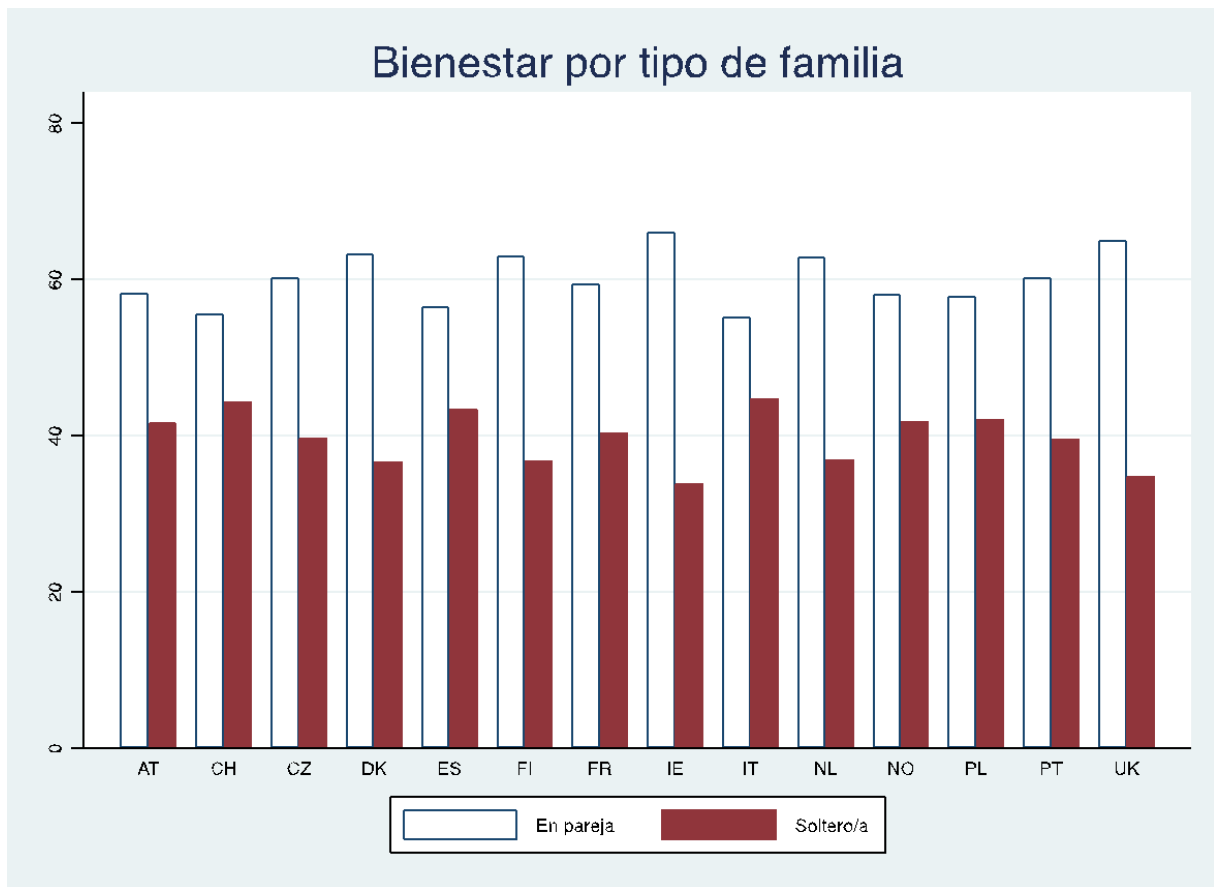
Els països del Nord d'Europa i Continentals són els que tenen més llars en aquesta situació.

Els països del Sud, com Grècia, Portugal i Itàlia i els països d'economia liberal, com Gran Bretanya i Irlanda, tenen un nivell bastant elevat de llars que viuen en una condició d'inseguretat econòmica (vermell).

Espanya destaca per l'elevat nombre de llars que estan en risc de pobresa (verd)

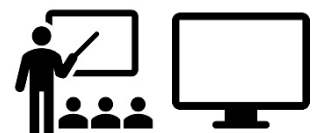

3C/ La inseguretat econòmica canvia per tipus de família

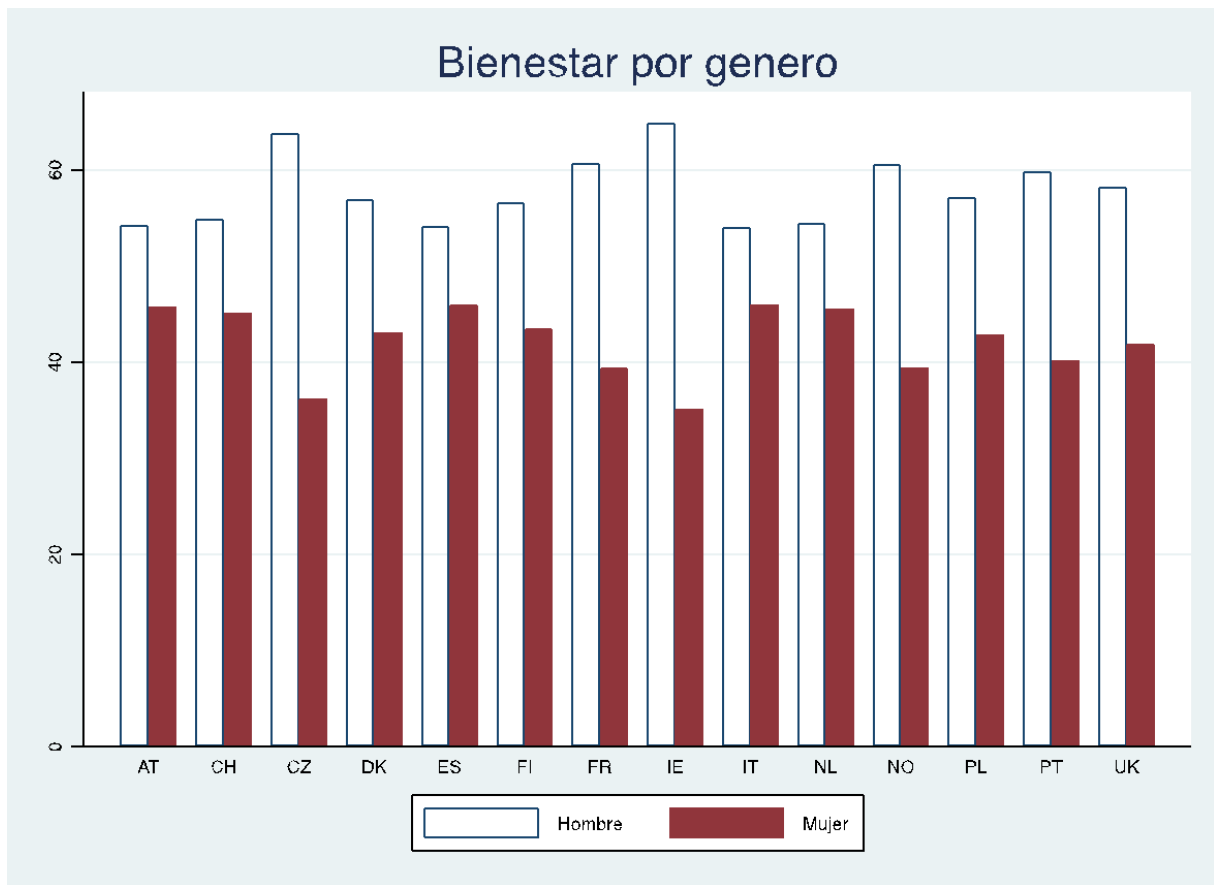

Podem veure en aquest gràfic que el risc de patir inseguretat econòmica o pobresa canvia segons el tipus de família que estem considerant. Les barres indiquen el percentatge de famílies que viuen en una condició de benestar.

Les persones solteres estan sempre més en risc d'inseguretat econòmica o pobresa que les que viuen en família. Això passa perquè les persones que viuen soles no poden compartir les despeses fixes d'una llar (per exemple, la casa o les despeses corrents) o en cas de perdre el seu lloc de treball tampoc poden ser ajudats per la resta de membres de la família.

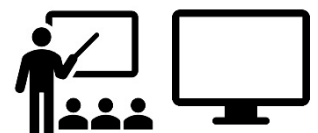
3D/ La inseguretat econòmica canvia per gènere

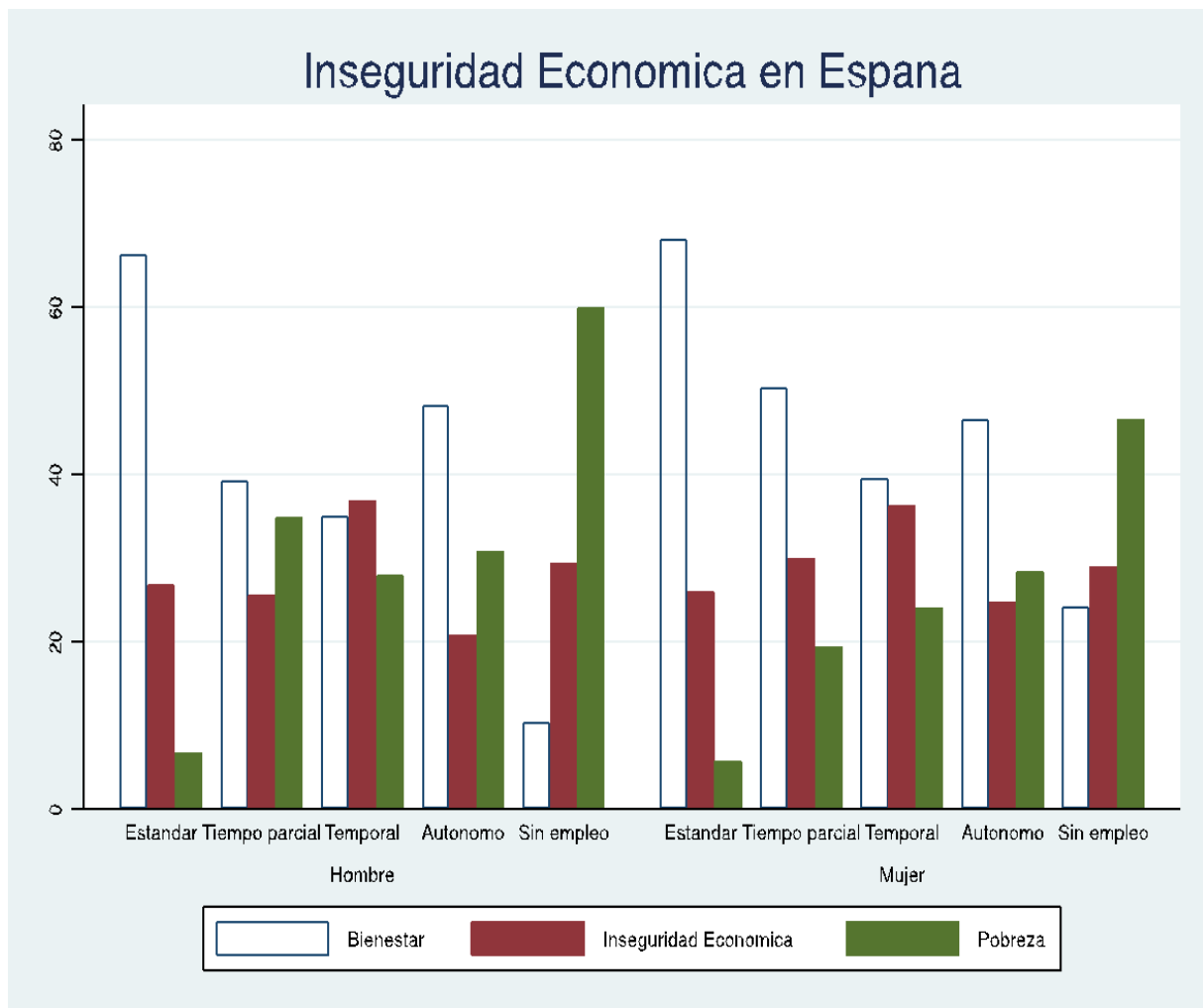
Aquesta gràfica mostra el percentatge d'homes i dones solteres en condició de benestar. En tots els països d'Europa les dones que viuen soles experimenten més risc de pobresa o inseguretat econòmica que els homes. En alguns països tal risc és més elevat, com per exemple República Txeca o Irlanda.

Podem pensar que això passa també perquè les dones tenen una integració laboral que és més no estàndard en comparació amb la dels homes? Sí! I ho veurem amb els pròxims gràfics sobre Espanya.

Ara ens focalitzem en la situació espanyola que ja hem estudiat una mica a la darrera sessió.

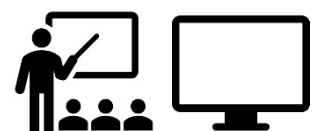
3E/ La inseguretat econòmica a Espanya

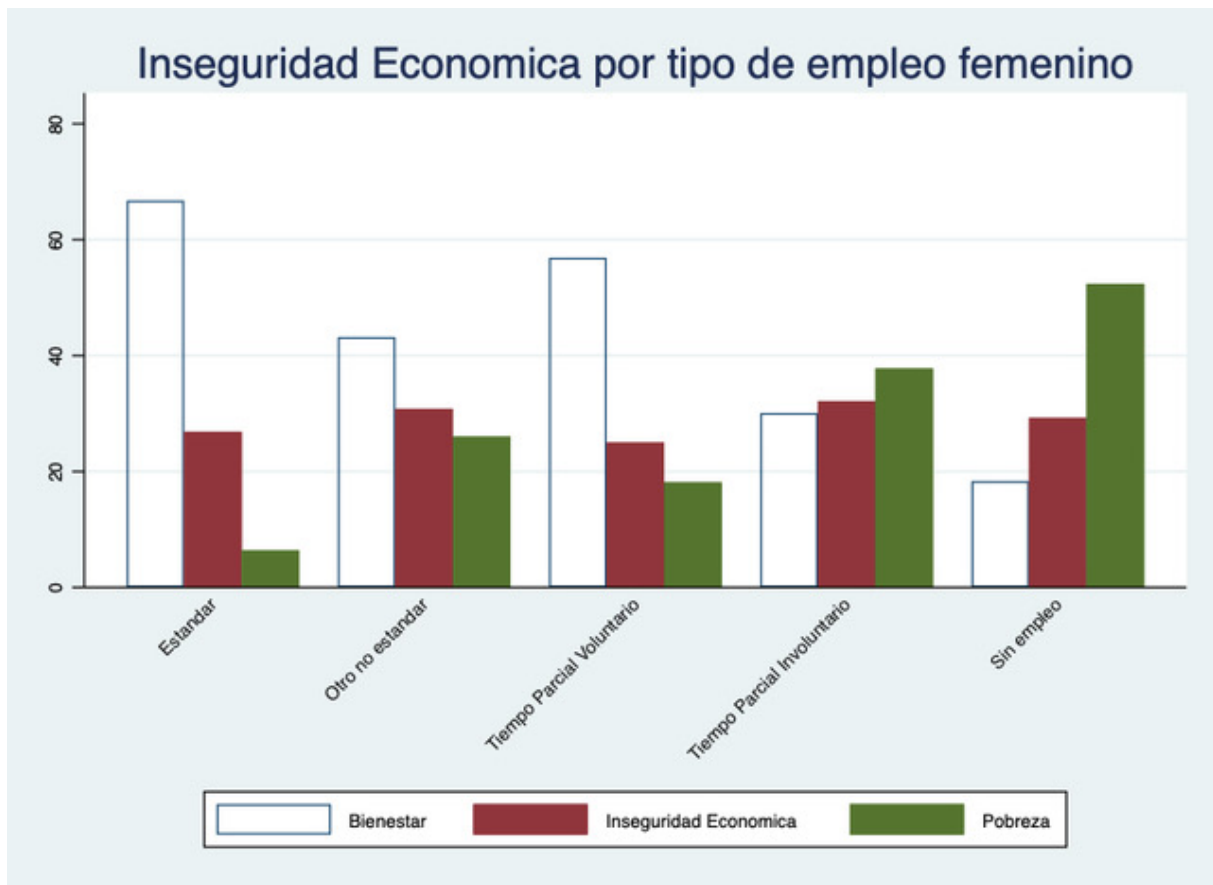
Aquesta gràfica mostra la situació econòmica de dones i homes a Espanya segons la participació laboral i el tipus d'ocupació. Les persones que estan més en condició de benestar són les que tenen un treball estàndard o autònom, sense que s'observi cap diferència específica per gènere.

Si ens focalitzem en el temps parcial, podem veure que és una condició que permet a les dones preservar el seu benestar, però també hi ha un alt nivell d'inseguretat econòmica. Focalitzar-se sobre el temps parcial és important perquè ja sabem que és el treball no estàndard més freqüent entre les dones.

La temporalitat i estar sense ocupació són les condicions que més exposen les persones al risc d'inseguretat (en el primer cas) i pobresa (en el segon).

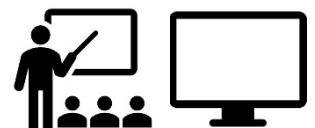

3F/ La inseguretat econòmica entre dones d'Espanya

En aquesta gràfica ens enfocuem més en la condició laboral de les dones i en com aquesta influeix en la seva relació amb el benestar. Les dones que més estan en una condició de benestar són les que tenen un treball no estàndard i se segueix confirmant que les que tenen més risc de pobresa i inseguretat són les que es queden sense treball.

A més a més, és interessant evidenciar que la condició de temps parcial és molt diferent: en aquest gràfic hem separat les dones que trien treballar de forma parcial (voluntàriament) i les que accepten un treball a temps parcial perquè no han trobat un treball equivalent a temps complet. Entre aquelles que no han optat voluntàriament pel treball a temps parcial, el risc de pobresa i d'inseguretat econòmica és el més elevat entre totes les dones que treballen, a molta distància de les dones que compten amb un treball estàndard però també per sobre d'altres contractes no estàndards.

Conclusions

Al llarg d'aquest mòdul didàctic hem après moltes coses:

1. El treball no estàndard és una conseqüència de la transformació postindustrial de la nostra societat.
2. El treball no estàndard posa en risc les persones perquè el sistema de benestar no està pensat per a persones que viuen una inseguretad econòmica, sinó per a aquelles que són excloses del mercat laboral o que estan en condició de pobresa.
3. Les dones són les que més treballen de forma no estàndard perquè són les que sovint s'encarreguen del treball no remunerat de cura i domèstic.
4. Les dones -sobretot si viuen soles- són les que pateixen major risc de no aconseguir un estatus de benestar. Això és així a tots els països d'Europa.
5. La relació entre la seva condició de risc i la seva participació laboral és molt clara: qui no participa del mercat laboral són les més vulnerables, però també les que tenen un contracte no estàndard. En condició d'ocupació, les que són més insegures són les que tenen un contracte a temps parcial de manera involuntària.

Activitat final de mòdul.

La diferència de gènere davant la inseguretad econòmica

Cada estudiant ha d'escriure un breu assaig (extensió a decidir pel docent) sobre inseguretad econòmica i gènere, resumint què ha après durant el mòdul. Els assajos seran valorats pel docent com a tancament del curs i servirà d'instrument d'avaluació, juntament amb la participació activa als debats i les activitats a casa.

L'assaig ha de donar resposta a aquestes preguntes:

- Què és la inseguretad econòmica i per què és important estudiar-la en la societat contemporània?
- Quina és la relació entre treball no estàndard i inseguretad econòmica?
- Podem argumentar que les dones tenen un major risc de patir inseguretad econòmica?

Competències adquirides al llarg de les activitats de la sessió 3

- Interpretar correctament gràfics i dades, comparant diferents grups socials (per país, per tipus de família, per gènere)
- Escriure un assaig o reflexió final.

